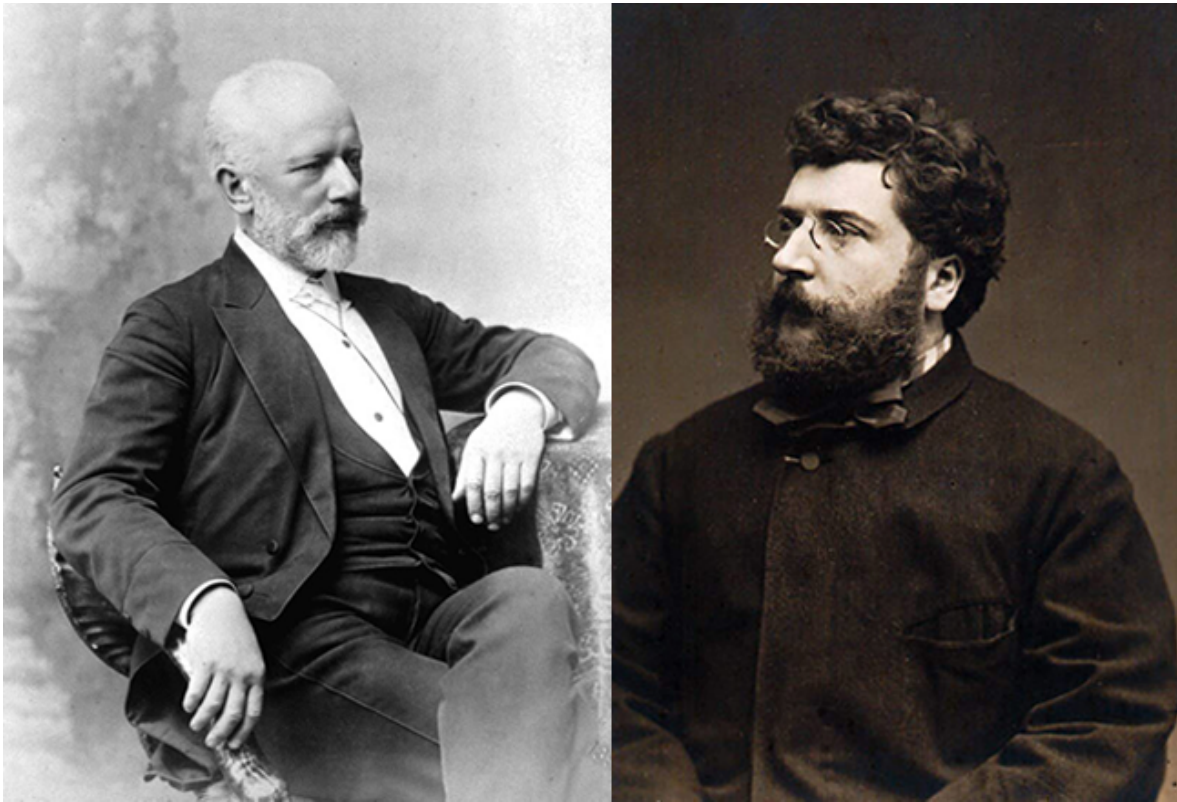

PROGRAMA núm. 10

“el romàntic tardà”

**P. I. TCHAIKOVSKY
GEORGE BIZET**

JOSB *Passió per la música*

JOVE ORQUESTRA SIMFÒNICA DE BARCELONA

I^a PART

P. I. TCHAIKOVSKY

P. I. TCHAIKOVSKY – Obertura-Fantasia Romeu i Julieta (1869)

(n. 7 de maig de 1840 – Vótkinsk, Sant Petersburg / m. 6 de novembre de 1893)

Instrumentació: 2 flautes, flautí, 2 oboès, corn anglès, 2 clarinets, 2 fagots, 4 trompes, 2 trompetes, 3 trombons, tuba, timbals, arpa, cordes

Durada: aprox. 21 minuts.

Estrena: el 16 de març de 1870 per la Societat Musical Russa, dirigida per Nikolai Rubinstein, a Moscou.

L'obertura s'ajusta als alineaments de la forma sonata més que l'argument de l'obra de Shakespeare. D'ací que no sigui gaire específica com a música programàtica. Això no obstant, certs temes efectivament representen a diversos personatges i episodis del drama. L'andante de la introducció, amb les seves harmonies d'aire eclesiàstica, descriuen en fra Lorenzo. L'allegro següent, amb les seves escales i ritmes ràpids, representen l'enemistat dels Capulets i els Montescos. El tema d'amor, que és una de les melodies romàntiques més inspirades de Txaikovski, es refereix a l'amor condemnat de Romeu i Julieta. L'obra acaba amb la mort dels protagonistes. Des del punt de vista musical, així com el programàtic, l'obertura gira al voltant del tema de l'amor. Txaikovski ens manté esperant en suspens durant molt de temps abans de permetre'ns escoltar-lo en tota la seva glòria. Primer escoltem la música de fra Lorenzo: acords sostinguts en els vents amb diversos acompanyaments d'arpegis d'arpa, línies de cordes i pizzicatos en les cordes. Després d'un tram força llarg d'aquesta lenta introducció, esclata el primer tema de la secció central. Aquesta frenètica música, amb llurs ritmes angulars, representa a les famílies enemistades. Després d'un desenvolupament amb bastant força, hi ha una transició -com ocorre en una forma sonata pròpiament dita vers el tema d'amor. En un principi, està escrit en forma modesta i, tanmateix, imaginativa, amb violes amb sordina i un solo de clarinet. Però gairebé acabem d'escoltar aquest tema sensual, això desapareix per ésser reemplaçat per una oscil·lació quasi intranscendent en els violins; ara Txaikovski ens està provocant, perquè ja coneixem la bellesa que és capaç de brindar-nos. Per fi aquesta interrupció creix fins a arribar una nova exposició del tema d'amor, aquesta vegada plenament estès. Però

novament la partitura és menys sumptuosa del que podríem esperar. Si alguna vegada hi hagué una melodia que requerís un tractament de la secció completa de les cordes, és aquesta tonada romàntica de Romeu i Julieta. Però encara no. Aquesta vegada lo correspon a les flautes i als oboès, amb un bell contrapunt en un solo de corn i amb les cordes relegades al paper d'acompanyament. I això és tot el que arribem a sentir del tema d'amor fins molt de temps després, perquè ara la música passa a la secció de desenvolupament, que s'ocupa principalment del tema dels Capulets i Montescos i la melodia de fra Lorenzo. Una exaltació considerable porta a la recapitulació. Després es torna a exposar el primer tema. I llavors Txaikovski ens dóna el tema d'amor sinó la seva seqüela intranscendent. Llavors, per fi i amb gran impacte, sentim el tema d'amor com sempre s'aviem que seria: tocat per totes les cordes acompanyades pels altres instruments. Aquest és un moment d'extraordinària bellesa, no sols a causa del so opulent sinó també perquè sens ha fet esperar 15 minuts per escoltar-lo en aquesta peça de vint minuts. A aquestes exposicions extenses del tema d'amor segueix una coda. La coda utilitza totes les idees principals de la peça i creix en intensitat quasi arribant al caos. Hi ha dues interrupcions, sens dubte amb la intenció de descriure la mort dels dos amants. Primer, l'orquestra s'interromp sobtadament, excepte pels fagots, trombons i baixos que la sustenten. Hi ha un breu acord sobtat i dramàtic amb tota l'orquestra: mor Romeu. La música es reinicia i després calla. De sobte hi ha un ferotge doblar de timbals: mor Julieta, Sobre un batre de tambors fúnebre, s'escolten reminiscències torturades del tema d'amor. Torna la música de fra Lorenzo igual que al principi, a manera d'epíleg. Hi ha una referència final a la música d'amor.

II^a PART

G. BIZET

G. BIZET – Simfonia en do major (1855)

(n. 25 Octubre 1838, París - França / m. 3 Juny 1875, París - França)

Instrumentació: 2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots, 4 trompes, 2 trompetes, timbals, cordes

Durada: aprox. 33 minuts.

Estrena: l'any 1935 a Basilea pel director d'orquestra austríac Felix Weingartner.

- I. Allegro Vivo
- II. Adagio
- III. Allegro Vivace
- IV. Allegro

La Simfonia en do major, de Georges Bizet va ser composta l'any 1855, quan el compositor tenia només 17 anys d'edat i no va ser estrenada en vida de Bizet. Va ser l'única simfonia que va compondre. Va ser redescoberta l'any 1933 a la biblioteca del Conservatori de París i estrenada a Basilea l'any 1935 amb gran èxit. És una obra vivaç i juvenívola que des del seu redescobriment s'ha fet un lloc a les sales de concert.

Bizet no va donar mai a interpretar la seva simfonia. Sembla també que va deixar instruccions a la seva esposa —que va morir l'any 1925— que no s'interpretés mai. L'any 1933 Jean Chantavoine va trobar la partitura a la biblioteca del Conservatori de París i la va donar a conèixer a través d'un article en la revista *Le Ménestrel*. El director Felix Weingartner s'hi va interessar i la va estrenar l'any 1935 a Basilea, amb un èxit aclaparador. Immediatament va ser executada a tot arreu, i el coreògraf George Balanchine inches va crear un ballet, aprofitant els seus aires de dansa.

S'ha volgut veure en la Simfonia de Bizet la influència dels grans mestres del simfonisme europeu, des de Beethoven a Mozart, passant per Felix Mendelssohn, Robert Schumann o fins i tot l'operista Gioachino Rossini. Howard Shanet ha trobat evidents paral·lismes entre la simfonia de Bizet i la Simfonia núm. 1 en do major del seu mestre Charles Gounod: la tonalitat, l'exacta disposició de l'orquestra, l'existència d'una fuga en el segon moviment en què els instruments fan l'entrada en el mateix ordre... La Simfonia de Gounod va ser estrenada el 4 de febrer de 1855 al Conservatori de París —del qual era estudiant Bizet— i només van ser-ne interpretats dos moviments, el segon i el tercer, justament els moviments amb els quals la simfonia de Bizet presenta una estructura més semblant. L'obra de Gounod va obtenir un gran èxit i va ser presa immediatament com al model d'un nou simfonisme francès, tot i que hi és evident la influència de l'estil de Mendelssohn, gran amic de

Gounod. En aquest sentit, sembla que al capdavant la influència de Mendelssohn, tot i que indirecta, pot ser atribuïda a la simfonia de Bizet. El manuscrit de Bizet porta la inscripció «començada el 29 d'octubre de 1855 i conclosa el de novembre de 1855.» Poc abans de la composició de la seva simfonia, a Bizet li va ser encarregada la reducció per a piano a quatre mans de la simfonia de Gounod, per tant va tenir prou oportunitats d'escoltar i estudiar aquesta obra.

La inspiració de Bizet en l'obra precedent de Gounod no significa en absolut un plagi, segons Shanet «el futur compositor de *Carmen* i *L'Arlésienne* era ja capaç d'inventar una bona melodia i no li calia emprar cap material de Gounod. El que va imitar, de prop, del seu mestre va ser el pla estructural, la manera en què la peça havia de ser bastida.»

Respecte de les motivacions de Bizet per a compondre una simfonia, potser estiguera l'afany d'emular un model o simplement l'execució d'un exercici plantejat pel seu mestre Gounod. En tot cas, atesa l'edat del compositor, tot sembla indicar que la simfonia va ser composta com un treball d'estudis o un mer assaig.

Les motivacions respecte de la retirada i "desaparició" de l'obra són més difícils de concretar. L'editor de Bizet, Antoine de Choudens, indica que potser el motiu va ser que Bizet va reutilitzar material de la simfonia per a una òpera posterior: *Don Procopio*. Altra possibilitat és que Bizet, que amb 17 anys havia emprat amb orgull certes manifestacions estilístiques del seu mestre, no vulguera posteriorment oferir al públic una obra que podia considerar mancada d'originalitat, i que el públic francès, avesat a escoltar la simfonia de Gounod, podia identificar ràpidament amb aquest. En aquest sentit, cal assenyalar que l'any 1873 Bizet va manifestar cert temor que la seva personalitat musical no fóra prou punyent com per a trencar el motlle de Gounod.